

Наповню

Василь Биков

Надвечір останнього дня перед повнею попід міською брамою збирався натовп. Щойно у просвітленому небі над кіптяво-чорною кутньою вежею викочувалося блискуче коло місяця, оповісник повідомляв, кого каратимуть.

Цього разу покаранню підлягали аж три тутешні жінки — всі як одна за перелюб, який у тому місті споконвіку вважався жахливим гріхом. Висока, не надто молода швачка Кушель каралася за те, що була впіймана з чужим чоловіком на винограднику. Чоловік той якось зумів виправдатися перед високим синклітом суддів, а Кушелі виправдатися не вдалось — довелося відповідати. Низенька, широка в плечах і в крижах Пава покохала чоловіка хоча й неодруженого, проте походженням із чужого, ворожого народу. Третьою гріховодницею було визнано молоденьку Ульріку, яка походила з дуже низького, упослідженого роду: її дід і батько щодня вивозили з міста нечистоти. Незважаючи на своє походження, Ульріка навела любовні чари на лицаря доволі славного роду — молодого Любека. Як таке могло статися, було незрозуміло навіть суддям, але той Любек зізнався, що насправді кохає Ульріку. Втомлений винесенням попередніх вироків, судовий синкліт вирішив, що слід покарати й Ульріку, і призначив їй двадцять ударів ременем із волячої шкіри по голому дівочому задку.

Злодіїв, шахраїв, убивць і гріховодників карали в місті регулярно на кожну повню. Для цієї процедури під брамою було встановлено кам'яну лаву, на яку, добровільно вклонившись народові, по черзі лягали засуджені. Народ, з'юрмившись трохи неподалік, пильно спостерігав за цікавим процесом, рахуючи всі удари ката, оцінював поведінку караних, слідкував, аби все йшло відповідно до суворої давньої традиції. Того разу натовп був особливо великим — покарання жінок траплялося в місті нечасто, може, лише один раз у сухий сезон і в сезон дощів.

Першою на лаву під брамою лягла кощава Кушель. Підібрала повище спідницю, і кат, рослий рукатий чолов'яга у довгому шкіряному фартусі, повільно, неначе з таємною насолодою, відміряв їй належну кількість ударів. Бив він, не сказати б, що з усієї сили, проте й не жартома — після кожного удару в жінки на кощавому заді лишався багрянний слід. Отримавши своє, Кушель трохи похитуючись підвелася, так-сяк поправила зібгане вбрання і старанно вклонилася трьом суддям, які у чорних камзолах мовчки стояли під брамою, пильно стежачи за виконанням власного присуду. Останнім у процедурі був обов'язок підсудного тричі поцілувати руку ката, тим неначе дякуючи йому за працю й науку. Кощава Кушель усе це виконала справно, без затримки, і попід стіною, боком пішла до натовпу.

Наступною на черзі була Пава, яка своє лупцювання витримала не так мужньо, кулилась після кожного удару ременем; дуже швидко її пухкий зад почервонів, немов розжарене вугілля. Перш ніж вклонитися суддям і поцілувати руку катові, вона мовчки витерла пальцями сльози, втім, утирала їх, ще й ідучи до натовпу. Люди невдоволено

спостерігали таку слабкодухість, зауважили це й судді. Звісно, останні зрозуміли, що в цьому була не дуже висока оцінка їхньої суддівської праці — при високій оцінці обвинувачені після виконання покарання лише посміхались від вдячності.

А з дівчиськом Ульрікою сталося щось і зовсім неймовірне. Перш ніж лягти на кам'яну лаву, вона тоненьким голоском прожебоніла: "Я не винна!" — і судді презирнулися. Такого вони не очікували, бо ніколи не чули подібного за довгі роки свого суддівства. Після присуду підсудні зазвичай признавались і дякували суддям за виявлену ними справедливість. Бо ж і судді завжди старалися і щоразу робили все у відповідності до Закону. На суворість присуду ніхто й ніколи не скаржився — таким було непорушне правило громадян того міста.

Непослух Ульріки, звісно, зауважив і мовчазний кат, який, очевидно, зрозумів його посвоєму. Його рука одразу почала злітати вище, а ляскіт ремня по молодому тілу був чутний навіть позаду натовпу. Відмірявши дівчині двадцять ударів, кат, як і належалось, відступив убік. Обливаючися слізьми, дівчина встала, поправила свої спідничини і не вклонилася суддям. Навіть не поцілувала простягнутої їй для того жилавої руки ката. Здавлено схлипуючи в кулачок Ульріка швидко попрямувала до натовпу.

Натовп обурено загув, почулися викрики невдоволення, злісно верескнуло кілька жінок. За багато років щомісячних покарань люди вперше бачили такий непослух. Від поклонів судцям і цілування руки катові звільнялися тільки ті, кому на цій лаві відрубувалась голова. Але ж в Ульріки голова лишилась на плечах, то чому ж вона не вклоняється можним, заслуженим сивочолим суддям? І навіть не цілує спрацьованої руки ката, яка тільки сьогодні відміряла понад півсотні ударів. Звідки ж така неповага до начальників? Народ не любив неповаги й поважав порядок.

Вартові затримали Ульріку й повернули її під браму.

Судді були приголомшені й збентежені. Вони навіть не відразу збагнули, як слід реагувати на таку поведінку. Не подякувати, ще й навіть голосно плакати, неначе судді її скривдили. Один із суддів зауважив, що така Ульріка одна може через свою невихованість дощенту зруйнувати престиж усієї судової системи. Другий додав, що від істоти жіночої статі нема чого чекати якогось пошанівку. Третій скрушно визнав, що, судячи з усього, суд припусти вся прикрої помилки: навести любовні чари на шляхетного лицаря могла тільки відьмачка. Тому Ульріку належало й карати як відьмачку. Тобто — спалити. Згідно з кодексом, спалені на вогнищі від подяк, поклонів і поцілунків звільняються. Новий присуд дівчині винесли негайно й ухвалили одноголосно.

Спалення Ульріки все ж відклали на одну добу — до настання наступного вечора з повнею в небі. Видовище на міській площі було захопливим і зібрало безліч люду. Вогнище розпалили величезне, полум'я гуло й шугало під самісіньке небо. Цього разу Ульріка не вимовила жодного слова, що остаточно засвідчило справедливість високого присуду.

Переклад Олександра Ірванця